

AKADEMIN FÖR UTBILDNING OCH EKONOMI
Avdelningen för humaniora

Religiositet – bara för män?

Sex kristna och tidigare kristna om Svenska kyrkan, patriarkala strukturer och om det finns ett förhållande mellan de två

Frida Winterkvist

2018

Examensarbete, Grundnivå (högskoleexamen), 15 hp
Religionsvetenskap
Ämneslärarprogrammet med inriktning mot arbete i gymnasieskolan
Religion för ämneslärare 61-90 hp

Handledare: Thomas von Wachenfeldt
Examinator: Peder Thalén

Abstrakt

Syftet med denna uppsats är att igenom det resultat som kommit fram efter sex individuella intervjuer med tre kristna och tre icke-kristna som förlorat sin tro få fram om kristendomen besitter patriarkala strukturer. Syftet är också att ta reda på att om kristendomen i sådana fall gör det, vad det då kan finnas för underliggande anledning(ar) till att kvinnor söker sig till religion och män söker sig ifrån religion som den tidigare forskningen visar. Intervjuerna berör ämnen såsom patriarkat, patriarkala strukturer, intervjuobjektens egna syn på kristendomen och huruvida det finns en koppling mellan kristendomen och patriarkala strukturer. Intervjuobjekten får även svara med sina egna teorier till varför kvinnor söker sig till religion och män gör tvärtom. Den metod som använts för denna uppsats är att de intervjuobjekt som deltagit har haft den erfarenhet som krävts för att kunna delta, dvs att antingen ha en kristen tro eller att ha tappat en kristen tro. Resultatet av denna uppsats är mångfaldig och eftersom denna uppsats är småskalig har det ej kunnat uteslutits att ett annat och/eller ett mer konkret resultat kunnat varit möjligt om den varit bredare eller med fler intervjuobjekt. Slutsatsen blir därför att utifrån de intervjuade, tidigare forskning och nuvarande relevant media finns det tecken på att kristendomen, liksom samhället i stort, fortfarande har patriarkala strukturer.

Nyckelord: patriarkat, patriarkala strukturer, kristendomen, tappad tro, sexism, feminism, religiositet.

Innehållsförteckning

1. Inledning	1
2. Syfte	2
2.1. Frågeställningar	2
3. Metod	3
3.1. Urval av intervjuobjekt	3
3.2. Genomförande av intervjuerna	4
3.3. Teoribildning och verktyg	5
4. Tidigare forskning	6
4.1. Feminism och kristendomen – Caryn D. Riswold	6
4.2. Att vara kristen idag – Håkan Arlebrand & Kerstin Wallin	9
4.3. Konceptet patriarkat och jämställdhet i väst – Anna G. Jónasdóttir	10
4.4. Olika källor kring hedersförtryck	12
5. Resultat	16
5.1. Intervjuerna	16
6. Diskussion	23
7. Slutsats	28
8. Referenslista	29

1. Inledning

Min uppfattning är att människan är ett sökande djur som medvetet eller omedvetet söker sin plats och försöker finna meningen med livet. Då uppstår frågan vad meningen med livet faktiskt är. För en del är det sin tro till Gud och att Gud ger människan meningen med livet. Vidare går det då fråga sig om religion är till för alla, vem är religionen till för och är alla välkomna att bli religiösa och tillhöra samma religiösa samfund? Detta för att det fortfarande görs en viss skillnad mellan de binära könen, exempelvis separeras diverse plagg som är menade åt vardera kön för att visa vad en flicka bör ha på sig och vad en pojke bör ha på sig i klädesbutiker eftersom flickor och pojkar är ämnade att bära olika plagg. Det påstås fortfarande göras en skillnad på de två även inom den Svenska kyrkan, vilket denna uppsats kommer att undersöka huruvida detta stämmer eller ej och i sådana fall på vilka sätt det visar sig.

Inledningsvis går det att börja med att framföra tidigare studier, bl.a. en utförd av Caryn. D. Riswold som går att finna under rubriken ”Tidigare forskning”, som menar att kristendomen är, liksom många andra religioner och religiösa samfund, en patriarkal religion med hierarki där männen är högst rankade. Huruvida detta är sant eller ej, och hur det uppfattas och värderas av och för de troende återstår att se. Bakgrunden till denna uppsats är tidigare arbeten kring religion som öppnat upp för möjligheten att undersöka om religion möjligtvis är skapad av män och är till exklusivt för män.

Denna studie kommer att bearbeta flera olika områden kring om specifikt Svenska kyrkan och ifall dess historia är patriarkal och/eller byggd på patriarkala strukturer. Flera olika aspekter kommer att senare diskuteras för att slutligen komma till en eventuell slutsats kring frågeställningarna som framställs under nästkommande rubrik.

Denna studie påbörjades efter att ha läst en snarlik studie av Marta Trzebiatowska vid namn *Why Are Women More Religious Than Men?* och Pew Research Centers undersökning kring religiositet *U.S Religious Landscape Study* och eftersom de studierna sätter fokus på kvinnan i världen respektive kvinnan i USA uppstod det frågeställningar som berör Sverige.

2. Syfte

Syftet med detta arbete är att redogöra vad troende, här kristna, själva anser om sin tro och religionen i stort och huruvida den är patriarkal eller ej. Det kommer även att redogöras för vad de icke-kristna, som tidigare varit troende, anser om sin förlorade tro och religionen och huruvida den är patriarkal eller ej enligt deras mening. Detta för att tidigare forskning, som kommer under rubriken med samma namn, visar att kvinnor söker sig till religion medan män söker sig ifrån religion och vad som då är anledningen eller anledningarna till detta.

2.1 Frågeställningar

De frågeställningar som uppkom var som följer:

- Har människor uppfattningen att Svenska kyrkan har patriarkala strukturer?
- Hur förhåller sig människor till de patriarkala strukturer som de i somliga fall menar existerar?

3. Metod

Nedan följer de metoder som använts vid förarbetet, intervjuerna och slutsatsen av denna studie. Denna studie har de forskningsetiska principer i åtanke, och de är som följer:

- De intervjuade har blivit informerade vad de ställer upp på, nämligen en uppsats på kandidatnivå som endast kommer läsas av berörda parter
- Vid intervjutillfället har det därför frågats efter samtycke och de intervjuade har gett sitt samtycke till att deras ord finns med i studien
- De intervjuade är anonyma och detta eftersom en del av den information som angetts är känslig och för intervjuobjektens integritet har de därför angetts med fiktiva namn
- Intervjuobjekten har fått veta syftet med studien och att deras ord ej kommer att användas till någonting annat utöver studien (Vetenskapsrådet 2002, ss. 6–14)

3.1 Urval av intervjuobjekt

Det som använts för att redogöra och klargöra det kommande resultatet och slutsatsen för detta arbete är sex intervjuobjekt som består av tre personer är icke-troende där dessa har tappat sin tidigare kristna tro och även tre personer som är idag kristna och troende inom Svenska kyrkan. Dessa sex intervjuobjekt har alla gått med på att intervjuas men då anonymt eftersom de icke-troende inte vill att det ska komma fram att de öppet talar om sin tappade tro och för deras egen säkerhet har då namnen ändrats till någonting annat. Även de tre kristna kommer att anges med andra namn eftersom de inte vill att deras svar skall kunna misstolkas av andra inom samma församling utifall studien skulle bli publik och hittas av andra församlingsmedlemmar.

Urvalet för att få fram intervjuobjekt har gjorts utifrån en muntlig efterfrågan via arbetsplatser såsom gymnasieskolor och Skellefteå Campus och via gemenskapskretsar. Som förberedelser inför varje intervju har det ej gjorts någon större sökning i vilka intervjuobjekten är i förväg, och detta för att varje intervjuobjekt skulle få börja på noll likt blanka papper och ej föreskrivas egenskaper. Utifrån de som varit intresserade valdes det sex personer som saknar koppling till varandra, annat än deras gemensamma

koppling av erfarenheter kring kristendomen och då med en tro eller förlorad tro. Vidare är urvalet baserat på att intervjuobjekten även klarat av intervjukraven på reliabilitet och validitet, att just dessa intervjuobjekt ansågs kunna ge pålitliga och giltiga svar (Lantz 2013, s. 15).

3.2 Genomförande av intervjuerna

Intervjuerna har skett under en veckas tid där de intervjuade blev intervjuade i ett avlägset rum i ett campusbibliotek i Skellefteå. Varje intervju gjordes under 1 timmes tid där frågorna besvarades muntligt och antecknades med antingen hela citat och/eller stödord, för att sedan sammanställas i sin helhet. Efter varje avslutad intervju får de intervjuade gå igenom det som antecknats för att se så denne blivit korrekt citerad eller om den vill lägga till någonting som denne tycker fattas. Intervjuerna bestämdes i förväg att vara strukturerade och då på ett likvärdigt sätt beroende på intervjuobjekt.

De intervjuade fick snarlika, men ändå individanpassade, frågor med lämpliga följdfrågor. Detta för att få en slags kvalitét på intervjuerna (Lantz 2013, s. 13), och skall ej förväxlas med kvalitativ intervju, så att resultatet skulle bli mer konkret.

Följdfrågorna som uppkommit under varje intervju har varit baserade på svaren och för att få förtydligande kring svaren, detta för att omöjligen kunna övertolka och för att minimera risken för feltolkning. De intervjuade ombeds att ge en kort bakgrundsbeskrivning innan de får några andra frågor, dvs de får ge sin egen beskrivning av sig själva, som används för att visa individernas likheter och olikheter.

De valda intervjuobjekten i denna studie fick frågor som berörde deras nuvarande eller tidigare trosuppfattning och nuvarande eller tidigare erfarenheter av Svenska kyrkan. De fick även relevanta följdfrågor som rörde deras upplevelser av maktstrukturer kopplade till kön.

3.3 Teoribildning och verktyg

Uppsatsen är baserad på en hypotetiskt-deduktiv teoribildning, dvs att studien görs utefter en först uttänkt teori kring slutsatsen, genom en deduktion (Holme & Solvang 1997, s. 51). I detta fall menas det att teorin är att religion, här kristendomen, är skapad

av män för män. Detta är baserat på den tidigare forskning som kommer redovisas under nästkommande rubrik.

Det som skall undersökas är varför kvinnor finner tron medan män tappar den, vad som avgör och om det finns en gemensam nämnare mellan olika individer. Det skall undersökas hur individerna själva anser om de frågeställningar som anges ovan. I arbetet skall det ingå sex individer, som alla sex vill vara anonyma och därför anges med annat namn i arbetet, som får besvara snarlika frågor utefter deras tro eller icke-tro. Sedan skall det reflekteras om det går se ett mönster mellan de tre individerna eller huruvida det bara är slumpen som avgjort ödet för de sex individernas val i livet.

Utöver intervjuobjekten används även textanalys utifrån lämplig kurslitteratur med kompletterande litteratur från lokala campusbiblioteket samt medier från relevanta webbplatser.

Centrala begrepp såsom patriarkat och patriarkala strukturer kommer att användas. Ett patriarkat kännetecknas av att män innehar ledande positioner inom näringsliv, samt offentliga, politiska och religiösa institutioner (Nationella sekretariatet för genusforskning 2018) medan patriarkala strukturer är vad som kan finnas kvar i ett samhälle som genom historien tidigare varit ett patriarkat, dvs ett patriarkats kännetecken sitter kvar fastän samhället möjligtvis försöker bli mer jämställt (ibid 2018). Tidigare forskning som använts i denna studies början, såsom den av Caryn D. Riswold, under nästa rubrik går igenom dessa begrepp när de ställs emot kristendomen.

4. Tidigare forskning

Under denna rubrik kommer tidigare forskning inom samma ämne, med snarlika frågeställningar, eller annan relevant forskning att redovisas för att få fram vad forskning före denna studie kommit fram till. Detta för att få en bredare grund att stå på inför diskussionsdelen.

4.1 Feminism och kristendomen – Caryn D. Riswold

Mycket av den tidigare forskning som kommer presenteras har genomförts utifrån ett feministiskt perspektiv, om feminismens plats eller icke-plats inom kristendomen, och på vilket sätt feminister ställer sig till kristendomen och dess historia och/eller nutid. Detta för att feminism kan likställas med jämställdhet, eftersom att feminism har som mål att göra samhället jämställt. De två binära könen skall ha samma rättigheter, möjligheter och behandlas likvärdigt. Feminism definieras därför som en social rörelse för jämställdhet (Nationalencyklopedin 2019) och har som agenda att minska patriarkala strukturer och utifrån detta kan det vara en motpol mot just kristendomen och Svenska kyrkan utifall att det visar sig att dessa har patriarkala strukturer.

En publikation som berör detta ämne är *Feminism and Christianity – Questions and Answers in the Third Wave* av Caryn D. Riswold. I denna bok börjar Riswold med att förklara att hon ofta föreläser och i sina föreläsningar förklarar hon att största anledningen till att kvinnor förtrycks i världen är just att vi fortfarande, i en modern värld, lever i ett patriarkat. Som självutnämnd feminist berättar hon även att hon blir ifrågasatt, däribland av en pastor. Detta gör att hon får uppfattningen att feminister och kristna förmodligen saknar kunskap om varandra och det är utifrån detta hon väljer att skriva sin publikation. Hon väljer dessutom att lyfta frågor och svar från båda sidorna. Vidare fortsätter Riswold med att berätta sin definition av feminism som lyder:

Feminism criticizes sexism and patriarchy, and advocates for the equal humanity for women. This basic definition is assumed throughout this book. Feminism entails both a critical and constructive component: patriarchy is criticized and women's equal humanity is constructed. Core beliefs of feminism include the idea of human equality, alongside an activist impulse to do something to establish social and political justice for women where it has not fully existed (Riswold 2011, s. 4)

Detta för att förtydliga eftersom Riswold själv blivit kallad exempelvis ”feminazi”, ett nedsättande ord som används för att beskriva någon som anses att vara extremfeminist, och för att utesluta att feminism skulle betyda något annat än jämställdhet, i hennes egen mening. Sedan följer en beskrivning om feminismens historia och olika typer av feminism, detta också för att förtydliga och för att visa vad det är som ställs emot kristendomen. Riswold delar in feminismen i tre olika sektioner och refererar till sektionerna som ”waves”, eller vågor. Den första vågen anser vara när kvinnorna, specifikt de vita, började söka efter lika rättigheter i samhället som männen, då de vita männen, däribland att få rösta vilket blev möjligt år 1920 (Riswold 2011: s. 6). Det ansågs som att det var den vita kvinnan som bedrev denna kamp, för sin skull och inte för andra icke-vita kvinnor. Den andra vågen, som också ansågs domineras av den vita kvinnan, anses att vara när kvinnorna i mitten av 1900-talet kämpade för sin rätt att få använda preventivmedel och att kvinnors hälsa skulle tas på allvar och få mer utrymme i den medicinska världen (ibid, s. 6). Därmed är tredje vågen den våg som sker i nutid, med start under början av 1990-talet, där Riswold menar att dagens kamp förs av de som är uppväxta med första och andra vågens feminism som lärdom och att idag handlar det om att det inte skall göras skillnad på de två binära könen alls. Riswold menar att det idag görs skillnad på kön redan på barn i ung ålder, bl.a. vilken sport som är lämplig för pojkar och vilken sport som är lämplig för flickor att börja med, fastän det ej bör göras skillnad mellan de två binära könen på det sättet (ibid, s. 7).

Sedan går Riswold vidare med att definiera kristendomen, och gör detta med följande definition:

Christianity is a religion whose adherents believe that God is the uniquely revealed in the person of Jesus, who is the Christ, the Messiah and Savior for the world. Core beliefs of Christianity, in addition to the belief about Jesus as the Christ, include the belief that human beings are uniquely created in the image of God; that they are redeemed in a sinful and fallen world by a loving and compassionate God who wants abundant and peaceable life for all; and that they are sustained by the Spirit of God, who relates to them throughout their lives (ibid, s. 11)

Vidare följer kristendomens historia och olika förgreningar, liksom med feminism. Detta också för att förtydliga vad som ställs emot feminism.

Efter detta följer ett kapitel där kristendomen och feminismen ställs emot varandra. Där börjar Riswold med att påpeka att hennes publikation kan vara en ögonöppnare för den kristen som idag tycker att feminismens mål är uppnådda och att feminister borde klaga mindre, eftersom hon anser att feminismens mål ännu ej är uppnådda. Sedan menar Riswold att både kristendomen och feminismen existerar idag som kulturella och politiska krafter och att en djupare förståelse av varandra kan mena att det finns en pågående konflikt mellan de båda (ibid, s. 16).

Riswold beskriver vidare att feminister ofta ställer sig skeptiska mot en religion som är skapade av män, ledda av män med en manlig Gud som förebild. Detta för att det då ifrågasätts med hur och var kvinnorna ska få plats och hur en sådan religion kan vara bra för kvinnorna. Med kristendomens historia som grund menar Riswold att kristendomen gång på gång visat sig vara patriarkal och att en del rättfärdigat de strömningar och idéer som gör den just patriarkal (ibid, s. 19). Riswold fortsätter då med att fråga varför feminister då skulle engagera sig i kristendomen. Fortsättningsvis förklarar Riswold att feminister bör bry sig ”because it is simultaneously a religion with an egalitarian vision that has been and should continue to be liberating for women” (ibid, s. 20). Vilket betyder att religionen har ett jämlikhetstänk som har och borde vara frigörande för kvinnor. Samtidigt menar Riswold att eftersom kristendomen har så pass mycket kulturellt inflytande och upprätthåller patriarkala strukturer i samhället så kräver hon därför att det bör kritiseras. Hon menar att andravågens feminism började med att kritisera, men på ett ”sofistikerat” sätt, och dra uppmärksamhet till just det som anses vara patriarkalt (ibid, s. 20), exempelvis skillnaden på världen mellan de två binära könen, och att det finns mycket kvar för den nutida, tredje vågens, feminism att kritisera.

En annan anledning till varför feminister bör bry sig om kristendomen är för att kristendomen, med dess inflytande i samhället, även påverkar den kvinna som är icke-kristna. Som exempel på maktfaktor och hur kristendomen besitter så pass stort inflytande tar Riswold USA där ingen president ännu varit något annat än uttalat kristen och att 77% av den amerikanska befolkningen identifierar sig som kristna, detta år 2011 (ibid, s. 21). Detta är varför Riswold menar att feminister bör engagera sig.

Vidare vänder Riswold sedan på det hela och frågar sig varför kristendomen, kristna, skall engagera sig om feminism. Svaret blir då att kristna bör bry sig om feminism eftersom att feminism ”utmanar”, ifrågasätter, traditioner som funnits i flera hundra år. Därför bör kristna fråga sig varför feminismen ifrågasätter kristendomen på det sätt som den gör (ibid, s. 67). Riswold menar att det gäller att göra om, att göra rätt.

4.2 Att vara kristen idag – Håkan Arlebrand & Kerstin Wallin

Hur ser det då ut i en svensk kontext? Håkan Arlebrand och Kerstin Wallin behandlar Svenska kyrkans framväxt, men även hur kristendomen överlag växte fram i Sverige i sin bok *Kristen tro idag – kristna rörelser och riktningar i dagens samhälle* (2004). Här framkommer det att kvinnliga präster är ovanligt och ett västerländskt fenomen. År 1958 gjordes det möjligt, tack vare riksdagen, för kvinnor att bli präster i Sverige, och det med protester från manliga präster och manliga kyrkoberesökare. Av dessa uppmanades det till att ej delta i gudstjänster som skulle ledas av kvinnliga präster, och detta med argument som de härledde till Bibeln. Trots detta prästvigdes de tre första kvinnliga prästerna 1960. Dessvärre hade både de manliga prästerna, de manliga kyrkoberesökarna och andra som var kvinnoprästmotståndare kyrkolagen på sin sida och manliga präster hade därför rätten att vägra att samverka tillsammans med kvinnliga präster. För att avsluta tvisten beslutade riksdagen år 1998 att ett samarbete mellan kvinnliga och manliga präster var ett krav för den som ville bli prästvigd (Arlebrand & Wallin 2004, s. 36).

Detta gjorde att det bröts ut en ny gruppering från Svenska kyrkan, eftersom Svenska kyrkan inte längre accepterade att manliga präster vägrade att samarbeta med kvinnliga präster efter att riksdagen införde det nya kravet. Denna gruppering antog namnet Missionsprovinsen och har som filosofi att endast prästviga män, eftersom de anser att det är vad Bibeln säger och att den tusenåriga traditionen om att bara prästviga män bör upprätthållas (ibid, s. 37). Det finns dock fler än en gruppering som är motståndare till kvinnliga präster. Den gruppen med flest motståndare till detta är schartauanerna, där prästen generellt har större makt än allmänt i Svenska kyrkan, detta då prästen är den som skall leda och läka sin församling och hjälpa dem att motstå synd, något som kvinnor därför möjligtvis ej anses vara lämpliga att göra (ibid, s. 43).

4.3 Konceptet patriarkat och jämställdhet i väst – Anna G.

Jónasdóttir

Eftersom denna studie har konceptet patriarkat, mer specifikt patriarkala strukturer, som ett av sina huvudområden har det även gjorts läsning av tidigare forskning inom det specifika området. Däribland återfanns *Kärlekskraft, Makt och Politiska intressen – En Teori om Patriarkatet i Nutida Västerländska Samhällen* av Anna. G Jónasdóttir. Denna studie bearbetar patriarkatet som koncept och samhällsligt fenomen och analyserar skillnaden mellan de två binära könen, mellan kvinnor och män.

Jónasdóttir börjar med att analysera maktpositioner mellan de två binära könen, speciellt hur det ser ut i det västerländska samhället som anses vara jämställt och där kvinnor jobbar antingen heltid, deltid eller är välutbildade i större utsträckning än tidigare.

Jónasdóttir menar att det inte är helt jämställt trots ett antal decennier av jämställdhetskamper och politik som skall ha korrigerat skillnaden mellan de två binära könen. Ett exempel på skillnader mellan de binära könen i det västerländska samhället är att om en maktposition, inom politik eller inom jobbsektion, finns tillgänglig för både manliga och kvinnliga sökande och de sökande har samma meriter, erfarenheter och ger samma intryck så kommer den manliga kandidaten med stor säkerhet få positionen över kvinnan menar Jónasdóttir (Jónasdóttir 2003, s. 28). Detta är vad hon menar att hon skall analysera, vad det är som gör att även det västerländska samhället ej är jämställt.

Jónasdóttir går sedan in på sina teser i sin studie, däribland är en av dessa att kvinnorna har förväntningar på sig att vara till lags för män, både för njutning och för att ge energi, medan männen i sin tur ej skall behöva erhålla detta tillbaka. Detta är någonting som Jónasdóttir medger har avfärdats av andra, eftersom det menas att de båda binära könen dras till varandra likvärdigt för njutningens skull, med en erotisk dragningskraft, och att det sker på lika villkor (ibid, s. 40).

Med hjälp av Thomas Hobbes, som levde mellan år 1588 och 1679, och John Lockes, som levde mellan år 1632 och 1704, växte jämställdhetsdebatten till liv. Deras skrifter, filosofier och teorier behandlade mycket om relationen mellan människor, närmare bestämt mellan de två binära könen. Hobbes menade exempelvis att mannen inte är naturligt högre ställd än kvinnan och skall därför inte betraktas som det heller. Hobbes

menade också att barn, oavsett kön, alltid skall känna tacksamhetsskuld till modern som gett barnet liv (ibid, s. 140). Fadern och modern framställdes som lika mycket värda, och att kvinnan även har makten som den som bär på liv, det är tack vare modern som barnet har sitt liv. Detta var även någonting som Locke argumenterade för, att båda föräldrarna är likvärdiga och förtjänar lika mycket respekt och lydnad av sina barn. Skillnaden var att Locke tog till bibelcitrat för att argumentera för detta. Locke menade också att Eva, som representerar kvinnan, också tilltalades av Gud och att Gud därför inte gjorde skillnad på sina människor på det sättet (ibid, s. 150). Dock så ansåg båda att kvinnan skulle underordnas mannen, eftersom exempelvis Hobbes tyckte att en kvinna skulle ge upp sin makt över sin egen kropp och underkasta sig mannen och hade samhällsnyttan som anledning till detta. Det var en sorts hierarki som ansågs vara nödvändig, om än den inte är naturlig som Hobbes medgett (ibid, s. 156). Jónasdóttir anser detta som ett exempel på bevis för hennes ena tes, att trots att kvinnan innehar rättigheter skall hon ej ha detsamma som mannen, utan ändå i grunden finnas där för att fylla mannen med energi och ge upp makten över sin egen kropp, för mannens njutnings skull.

För att applicera sin studie på det västerländska samhället tar Jónasdóttir upp att i dagens samhälle har det inte kommit längre än att kvinnans kropp fortfarande är föremål för debatt. Detta är ingenting som diskuteras kring män menar Jónasdóttir (ibid, s. 252). Kvinnor engagerar sig idag både för enskilda individer, exempelvis enskilda kvinnor som blivit diskriminerade, men även för kvinnor som grupp, och detta även fast västerländska kvinnor anses leva i den mest kvinnovänliga delen av världen. Jónasdóttir menar dock att kvinnorna inte alltid tas på allvar och detta pga. sitt kön (ibid, s. 249), av män och antifeminister och därför är inte det västerländska samhället så jämställt som det vill ge sken av och fortfarande finns det patriarkala strukturer.

4.4 Olika källor kring hedersförtryck – Stiftelsen Allmänna Barnhuset, TNKVRT, Regeringsmotioner & Socialstyrelsen

Enligt *Att möta flickor och pojkar i starkt patriarkala familjer: teori och praktik* av Stiftelsen Allmänna Barnhuset (2005) finns det en viss typ av struktur hos religiösa familjer där det handlar om heder. Hedern ska framförallt upprätthållas och den som

skadar familjens heder får utstå konsekvenser, däribland fysiskt och/eller psykiskt våld eller utfrysning från familjen. Detta förekommer bland annat i kristna familjer där tron är djup (Stiftelsen Allmänna Barnhuset 2005, s. 6–20). Framförallt drabbas kvinnor som anses smutsa ner familjens heder om det är så att de skulle socialisera sig med ”fel” typ av människor, enligt familjens åsikt. En fader eller annan familjemedlem har mer än en gång dömts i rättegångar för hedersrelaterat våld till exempel. Under 2007 gjordes en undersökning av Socialstyrelsen, där en enkät fylldes i av elever i årskurs 2 på gymnasiet. Enkäten, som besvarades av 5200 elever, visade att 5,6% av flickorna och 4,0% av pojkarna själva inte får bestämma vem de skall ingå äktenskap eller förhållande med. Enkäten visade även att 10% av de ungdomar som blivit utsatta för kränkningar medgav att de blivit just utsatta för att det ansågs att de dragit skam över familjen, att hedern på något sätt blivit skadad (Länsstyrelsen Östergötland 2018). Oftast är det då en fader som bestämmer eller hävdar detta. Män sitter fastspikade i sina maktpositioner, inom familjen och i religionen, och anser sig vara de som skall kontrollera och styra de resterande medlemmarna. Vidare i denna undersökning visade det sig att nästintill hälften av de tillfrågade som ansåg att de hade upplevt hedersrelaterad problematik hade svensk bakgrund, med antingen en eller båda föräldrarna från Sverige eller Norden (Socialstyrelsen 2007, ss. 9–12).

I en Instagram-story för kontot TNKVRT får användare anonymt dela med sig av erfarenheter kring hedersrelaterat våld, oavsett kön. Där framkommer det att majoriteten är berättelser från unga tjejer och kvinnor som upplever att manliga familjemedlemmar kontrollerar eller har kontrollerat deras liv på ett negativt sätt och begränsat deras frihet. Statistik som läggs fram av kontot hävdar att 16% av de som utsätts för hedersrelaterat begränsningar får inte bestämma vem de ska gifta sig med eller umgås med motsatta könet i vänskapliga relationer och 11% har restriktioner kring deras fritid, vem de skall umgås med och vad de skall göra på deras fritid (TNKVRT 2018). I 7% av de som upplever hedersrelaterade begränsningar enligt Länsstyrelsen Östergötland (2018) ingår även våld och hot. De flesta berättelser handlar om att andra manliga familjemedlemmar inte accepterat att de umgås med antingen någon av motsatt kön, att de klär sig på ett specifikt sätt som anses som opassande eller kommer ut som något annat än heterosexuella. Flera vittnar om att de idag varit tvungna att antingen bryta sig loss från familjen, därav klippa kontakten, eller söka skyddat boende och skyddad identitet för sin egen säkerhet. En del av dessa berättelser kommer från kristna.

Statistik, eller rättare sagt en uppskattning av organisationen UNFPA, United Nations Population Fund, säger även att det sker 5000 hedersrelaterade mord per år. Det går inte att få fram ett exakt antal eftersom det mesta som är hedersrelaterat sker i skymundan (United Nations Assistance Mission in Afghanistan 2013). Likaså vittnar de som ställt upp i boken *Att möta flickor och pojkar i starkt patriarkala familjer: teori och praktik* av Stiftelsen Allmänna Barnhuset (2005), att det har varit en känslomässigt kämpig period eftersom det ofta innebär att den berörda, ibland då som brottsoffer, måste säga upp all kontakt med de som tidigare styrts deras liv. Det finns inte många berättelser där det gått att mötas på mitten, där den berörda får sin förtjänta och efterlängta frihet men att relationen ändå går att förändra till en normal familjerelation. Istället handlar det om överlevnad och för att överleva krävs det att klippa banden med de som vägrar låta en leva sitt eget liv och bestämma över sina egna livsval.

Varför män har sådant kontrollbehov av individer som borde inneha sin egen vilja skulle kunna bero på den starka eftersträvan att känna sig manlig och för att ha hedern intakt, däribland med fokus på en flickas oskuld då det anses att familjens heder hänger på denna (Hansson 2010, s. 7). Dock är det inte bara flickorna som skall kontrolleras. Det framkommer även rapporter att de unga männen utsätts för hedersrelaterade begränsningar, bl.a. där de skall bevaka sina systrar, vare sig de vill eller ej, och fostras till att utöva våld och passa in i manlighetsnormer som kan skapa en skev bild hos den manlige individen i fråga. De fostras till att bli förövare (ibid, s. 7). Det sägs att varje ung man i Sverige har föräldrar som vuxit upp med mer konservativa och patriarkala värderingar än de som råder i dagens samhälle, vilket i sin tur leder till att männen uppfostras mer gamla värderingar som inte passar in i ett modernt samhälle. Speciellt stor skillnad blir det för de som invandrar från mer patriarkala samhällen och därför kan det bli en krock för sådana familjer att ställa om. Det är de yngre familjemedlemmarna som har enklare att ta till sig värderingarna i det nya samhället de kommit till, vilket gör att exempelvis pappan i familjen upplever konflikter eftersom han inte tar till sig värderingarna på samma sätt eller möjligtvis motsäger sig dem (ibid, s. 11). Det rapporteras även att flest flickor och kvinnor får känna av detta hedersförtryck som männen utsätter andra för, och konflikter mellan den yngre och äldre generationen oftare förekommer bland invandrade familjer (ibid, s. 16).

Det finns en rad motioner som sägs ha lagts fram för att motverka detta, bl.a. motion 2017/18:3186 av Amineh Kakabaveh för Vänsterpartiet föreslår att ”riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen att alla nyanlända inte bara ska få lära sig svenska i SFI-undervisningen utan tidigt också få lära sig hur det svenska samhället fungerar, om svenska lagar, om demokrati, mänskliga rättigheter och om kvinnors och barns rättigheter och detta tillkännager riksdagen för regeringen” (Riksdagen 2017). Detta lämnades in som förslag till riksdagsbeslut med motiveringen:

Hedersförtryck och våld är kollektivt sanktionerade och det drabbar båda flickor och pojkar men också vuxna. Men det är unga flickor och kvinnors som är mest utsatta. Enligt i starkt patriarkala och konservativa samhällen och familjer är hederskulturen mer omfattande. En flicka eller en kvinna kan genom sitt agerande skada familjens heder enligt hederskodexen. När familjemedlemmar och släktingar inte kan kontrollera flickornas beteende, privat liv och deras levnadssätt då hotas männens och familjens heder, därför bevaras hedern och/eller återställas den genom att starkt bevaka och kontrollera flickornas - och kvinnornas sexualitet. Om familjen tappar kontrollen över sin dotter/ar kan detta leda till alvarliga konsekvenser (Riksdagen 2017).

Detta visar att det finns en del som jobbar för att flickor själva ska få välja vad de vill göra eller inte göra med sina liv. Dock visar en rapport från Brottsofferjouren att bara under år 2017 skedde 102 hedersrelaterade brott, bl.a. grov kvinnofridskränkning, olaga hot och ofredande (Brottsofferjouren 2017, ss. 4–20). Detta är bara de anmälda brotten, det menas ofta att det sker mycket fler brott, att det finns ett mörkertal, som ej anmäls eftersom förövare och/eller vittnen enligt hedern inte får berätta vad de sett, hört eller gjort (Länsstyrelsen Östergötland 2018).

Trots motioner, förslag och lagändringar finns det fortfarande kvar i kulturer och religioner att det finns en viss könsfördelning. Det gäller att göra rätt från grunden, exempelvis vid uppfostran och skolstart. Det som kan kännas som en självklart för en individ behöver inte vara en självklarhet för en annan, varav varför det kan tålas att upprepas antingen vid varje skolstart och avslut, för att upprätthålla vilket samhälle som eleverna fostras att kunna komma ut till och vad som förväntas av dem, då skolans uppdrag är att fostra eleverna till framtidens demokratiska medborgare.

Inom Skellefteå kommun finns det ett utvecklingsspår inom SFI som benämns som UFI, som står för ”utbildning för invandrare”, där det ingår bl.a. att hjälpa analfabeter att få tillgång och förstå samhällsinformation, bl.a. om det svenska samhället (Skellefteå kommun 2018). Detta är möjligtvis för att lära de som helt saknar studievana, och/eller som inte kan söka information på egen hand, hur samhället fungerar. Här finns möjligheten för de nyinflyttade till landet att få den information som är nödvändig, men då skall den läras ut och mottas på rätt sätt, och händelsevis vara likvärdig den som även lärs ut till de som talar svenska som förstaspråk.

5. Resultat

Nedan följer resultatet av de intervjuer som genomförts för att få fram vad de kristna och icke-kristna svarat på de förbestämda frågorna och individanpassade följdfrågorna.

5.1 Intervjuerna

Den förste som valde att ställa upp på en intervju är Tomas, som jobbar som elektriker på ett privatägt och lokalt företag. Han är 30 år gammal, bor med sin sambo Emelia och de väntar sitt första barn. Tomas var tidigare kristen och väldigt troende enligt sina egna ord, tillhörde Svenska kyrkan sedan barnsben och har föräldrar som än idag är kristna och aktiva inom sin församling, den församling som Tomas valde att lämna. Fram tills Tomas fyllde 25 år var han själv mycket aktiv inom allt som rörde hans kristna tro men säger att en dag år 2013 vaknade han upp och kände inte längre någon tillhörighet till varken Svenska kyrkan, församlingen eller sin tro. Tomas beskriver det som en sorts identitetskris.

Han fortsätter med att förklara att hans föräldrar uttryckte en viss förtvivlan och ville inte att Tomas skulle göra något drastiskt utan fortsätta vara aktiv och delta när församlingen hade möten och även följa med på de aktiviteter som Svenska kyrkan anordnade, eftersom de inte ville att Tomas skulle gå ur kyrkan. Trots sina föräldrars vädjan så tog det inte lång tid efter den dag Tomas insåg att hans tro inte längre fanns där innan han började dra sig ur församlingen och Svenska kyrkan som helhet. Han valde att år 2014 ansöka om att gå ur den Svenska kyrkan och säger att han än idag inte ångrar sig. ”Det ger inte mig något som icke-troende att vara med i en församling som jag ändå inte längre känner mig trygg hos” anser Tomas. ”Mina föräldrar blev besvikna men förstod ändå min ståndpunkt och vi har inte tappat kontakten trots att vi inte längre ser på livet på samma sätt” fortsätter han.

Huruvida kristendomen besitter patriarkala strukturer eller ej känner Tomas att han inte vet hur eller vad han ska svara, då han inte själv reflekterat över det tidigare, men anser att det kan ha att göra med hans position som man. ”Jag blev ju aldrig utsatt för någon diskriminering själv, mest troligt för att jag är man och i sådana fall är högst upp på en slags trappa, så att säga.” menar han. ”Skulle en kvinna få samma fråga skulle hon mest

troligt svara på ett annat sätt och då vara mer konkret för hur det är att vara lägre rankad, om nu så är fallet”.

Vidare, på frågan om varför kvinnor söker sig till religion och män gör tvärtom svarar Tomas att han tror att kvinnor möjligen pressas till att tro mindre om sig själva än om män, och att då kan patriarkala strukturer kännas som ett normalläge, som att det är så det ska vara och att religion kan vara den trygghet kvinnor då söker efter. ”Män har inte samma press från samhället på hur de ska vara, vad de ska tänka och tycka, och hur de ska se ut, som jag förstår att kvinnor har. Därför kan jag tänka mig att det blir lätt att söka sig till en kristen tro”.

Den andra som ställt upp på en intervju är Stina, som är 41 år och ensamstående mamma till 3 söner. Stina var tidigare undersköterska på Skellefteå lasarett men är sedan några månader tillbaka sjukskriven pga. en skada i ryggen som uppkom under ett arbetspass. Stina var tidigare aktiv i Svenska kyrkan, precis som Tomas, och hade varit sedan barnsben då hennes föräldrar tyckte det kändes självklart att både döpa och konfirmera Stina, trots att de själva inte identifierade sig som kristna eller speciellt troende. ”Men jag upplevde att jag fann Gud när jag konfirmerade mig” menar Stina. ”Det var en trygghet som jag länge letat efter som osäker tonåring. Helt plötsligt fanns det något som lyssnade på mig” fortsätter hon.

Dock skulle tron inte bli särskilt långvarig. Stina meddelar att hon inte längre trodde på Gud och gick ur Svenska kyrkan när hon blev myndig.

Jag var nog bara vilsen och ensam, och behövde bli hörd och tyckte nog inte att min omgivning dög eller gjorde tillräckligt. Jag hade inte många kompisar förrän sista året i gymnasiet och i samband med att jag fick större umgängeskrets så försvann behovet för mig att behöva tro på Gud.

Att Stina valde att gå ur Svenska kyrkan och definiera sig som icke-troende var ingenting som skulle senare påverka hennes vardag, eftersom hon inte umgicks med de andra ur sin tidigare församling privat. Istället beskriver Stina att hennes omgivning kändes positivt överraskade av hennes val. Inte långt efter att Stina valde att lämna sin tro och församling träffade Stina den man som skulle bli pappan till hennes tre

söner. ”Jag tror inte jag hade träffat pappan till mina barn om jag inte hade lämnat kyrkan, så jag tror att det skedde av en anledning för mig”.

För Stina är det självklart att kristendomen är patriarkal, vilket hon inte insåg förrän hon lämnade sin tro. Stina menar att eftersom det tagit flera hundra år för kvinnor att ens få ansöka om att bli präster, och att det fortfarande kan anses som fel av de äldre, manliga prästerna, är ett tydligt tecken. ”I efterhand förstod jag att jag som kvinna betraktades som ofullständig om jag inte skulle skaffa barn, vilket jag inte förstod hur problematiskt det tankesättet är förrän jag valde att lämna kyrkan”. Stina säger att det nog är tur att hon ville ha barn ändå, men att hon kan tänka sig hur det känns för den som varken vill eller kan få barn. ”Att sätta sådan press på en människa.. Det gör ont i hjärtat faktiskt”. Vidare tror Stina att en stor del av de kvinnor som söker sig till religion gör det för att de blir pressade, och att de förmodligen inte gör det av egen vilja om pressen inte funnits där. ”Det finns massor med krav på hur en kvinna ska vara idag, och Bibeln säger ungefär samma sak, men det finns även en Gud som lyssnar på dig när du behöver det till skillnad från kanske en sambo eller man”.

Fortsättningsvis ställde en tredje person upp, som vill gå under namnet Eli. Eli är icke-binär, dvs identifierar sig varken som man eller kvinna, och har pronomen hen. Eli är 20 år gammal och studerar till socionom via Umeå universitet. ”Jag var djupt troende som yngre och var säker på att jag hade ett nära förhållande med Gud” börjar Eli. ”När jag började inse att jag inte är varken kvinna eller man fann jag ingenting i Bibeln som stöttade mig, snarare tvärtom” fortsätter hen. För Eli fanns det inget stöd att hämta, varken från Bibeln, hos hens församling eller omgivning. Detta blev en helvändning, som resulterade i många timmar hos en psykolog eftersom tankarna var för svåra för att tyda och hantera på egen hand.

Tillslut insåg jag, med min psykologs hjälp, att jag var tvungen att börja prioritera mig själv och det var förmodligen där och då valde jag att gå ur kyrkan, i alla fall i mitt huvud valde jag att lämna. Det fanns ju ingenting där för såna som mig, icke-binära människor, som går emot normen och vad Bibeln säger. För i Bibeln finns det bara män och kvinnor.

Idag lever Eli ensam, utan stöd från varken familj eller tidigare vänner, eftersom de, enligt Eli själv, inte förstår sig på begreppet icke-binär. Eli hävdar att hen fortfarande är

samma människa som förut, men att hen bara funnit sig själv och vem hen är. ”Därför är det synd att de tror jag blivit någon annan person bara för att jag nu vet min egen identitet”.

På frågan om kristendomen är patriarkal så är Eli väldigt säker på sin sak att det är den. Eli menar att eftersom de största och mest omskrivna personerna i Bibeln är män känns det självklart att de då ställs högre än de kvinnor som omnämns i Bibeln och att antalet män även är högre än antalet kvinnor. ”Sedan finns det ju inte en enda icke-binär person med i Bibeln” fortsätter Eli. ”Och de få kvinnor som finns med får inte den plats de faktiskt förtjänar, de skulle fått mer plats”. Eli förstår dock varför kvinnor söker sig till religion och säger att det måste vara för att någon äntligen lyssnar på dem, att Gud är den tröst som många letar efter när livet känns för överväldigande och i och med att män strukturellt diskriminerar kvinnor är det ett sätt att känna sig värd någonting.

Fortsättningsvis, det fjärde intervjuobjektet kan benämnas som Robin. Robin är 24 år, nybliven pappa och bor tillsammans med sin sambo Linnéa. Till skillnad från de tre föregående intervjuobjekten är Robin än idag kristen och är säker på sin tro. Han har sedan barnsben haft, som han själv beskriver det, ett ”nära förhållande med Gud”. Även Robins sambo är också kristen och de båda har planer på att döpa, och även att konfirmera i framtiden, deras nyfödde son. Robin tycker inte att det är så konstigt att kristendomen anses som patriarkal, men att det inte behöver betyda att det är något fel, snarare hävdar han tvärtom.

Jag tycker att det finns en naturlig jargong mellan män och kvinnor. Det är klart att det kan anses som patriarkalt men det är så naturen är. Män är starkare fysiskt och kvinnor är bättre på att ta hand om barn. Jag tycker inte att det är något fel. Vi är skapade för olika ändamål, av Gud, och det är så det ska vara. Varför ändra på något som är naturligt?

Vidare på frågan om varför så pass stor andel, främst då män, tappar sin tro och då väljer att lämna sina församlingar svarar Robin att han tror det är för att patriarkatet tappar fäste i samhället, och främst hos de i hans egen ålder då han märker att kvinnor får mer och mer inflytande och de två könen blir jämlikare för varje år som går. ”Det gör att män, som tidigare haft den mesta makten, aktar på sig och gör plats för kvinnor”

fortsätter Robin men poängterar att han tycker att inom många högre yrkesroller och maktpositioner borde det vara män som bestämmer då han tycker att män alltid haft de positionerna, och gjort ett bra jobb, och menar att varför ändra på något som sedan länge fungerar.

Det är därför jag tror att män tappar sin tro, för att de inte behöver tryggheten, på samma sätt som kvinnor som kanske behöver det, och för att de inte längre vill ha den obalans mellan könen som funnits och som fortfarande kanske finns i kyrkans värld. Men vad är det för fel? Det är såhär jag tror Gud vill ha det, varför ändra på det?

Den näst sista av intervjuobjekten kan benämnas som Sara. Sara är en 86-årig änka som har 5 levande barn, där hon vill poängtera att hon egentligen är mamma till 6 barn men att ett barn inte överlevde efter födseln. Sara berättar vidare att hon växte upp i ett katolskt hem, där hennes familj i flera generationer tillhört Svenska kyrkan. ”Jag gick söndagsskola som liten, utöver vanliga skolan, och ville vara med i kören” berättar Sara och fortsätter ”Men min mor tyckte inte detsamma, hon tyckte jag istället skulle fokusera på bibelstudier”. När Sara hade gått klart grundskolan vid 12 års ålder började hon hjälpa till hemma på heltid, för att avlasta hennes mor. Vid 18 års ålder träffar Sara pappan till hennes idag 5 levande barn, de gifter sig och får sitt första barn tillsammans inom kort.

Genom alla tider och situationer har jag alltid haft min tro, någon att vända mig mot. Hur livet än har känts har jag haft Gud vid min sida som hjälpt mig igenom allt. Trots att jag förlorat många närstående så har Gud alltid tröstat mig när jag känt att jag behövt det.

Sara tycker inte att det finns någonting som heter patriarkat, och fortsätter att om det finns ett sådant ord, ett sådant fenomen, så tror hon inte alls att det är någonting fel med att männen är högre ställda för det är enligt henne bara så naturen är. ”Männen är starkare än kvinnor, rent fysiskt, och ska då försörja sin familj medan kvinnan är skapt för att ta hand om och vara hemma med familjens barn, de har mer emotionellt ansvar.” Sara påpekar att Gud har skapat mannen och kvinnan olika och därför skall de två vara och behandlas olika därefter. Det har funkat sedan Gud skapade Adam och Eva, så varför skulle det behövas ändras på nu menar hon. ”Ett korrekt system behöver inte beprövas” avslutar hon.

Fortsättningsvis tror Sara att Gud inte sviker de som tappar sin tro, utan snarare bara utsätter dem för en prövning, där hon tror att de numera icke-troende missförstått Gud. Om någon skulle känna sig övergiven, inte längre sedd, utav Gud så är det egentligen bara Guds försök att visa att människan kan vara självständig. Sara menar att det går göra en liknelse med processen att lära sig att cykla.

Det är som att lära sig cykla. Du börjar med stödhjul och tillslut behöver du inte de längre, du kan ju cykla utan, men skulle det hända något finns de kvar och väntar på dig. Så är det med Gud. Gud är som stödhjul för dig, och behöver du alltid vända dig till Gud för allt så kan du tappa din självständighet som människa. Men sedan finns Han fortfarande där för dig när det blir svårt.

Sara avslutar med att poängtera att de som tappat tron bör snarast försöka återfå den, för Gud väntar på dem och älskar dem ändå trots att de betvivlar Guds existens. ”Om de inte finner sin tro åter så kommer Gud att välkomna dem med öppna armar i livet efter detta, för Han älskar alla sina människor oavsett.”

Den sista som valt att ställa upp som intervjuobjekt kommer att gå under namnet Marianne. Marianne är en 40 år gammal kvinna som lever i samkönad relation med lika gammal kvinna sedan 15 år tillbaka. Till skillnad från de tidigare nämnda kristna är Marianne inte uppväxt i ett kristet hem, däremot är hon uppvuxen i ett hem med ”gammaldags värderingar” som Marianne kallar det. ”Jag har skilda föräldrar och har idag ingen kontakt med min pappa eftersom han inte tycker om att jag har en fru istället för en man”. En uppväxt fylld med strikta regler och konservativa tankesätt är vad Marianne menar har gjort att hon idag inte tycker det gör någonting att hennes far inte längre finns i hennes liv.

Min mamma var mer förstående, förmodligen för att hon ofta inte höll med om de regler vår pappa satte upp i hemmet och för att hon ser ju hur lycklig jag är som äntligen får vara mig själv och älska den jag vill. Pappa däremot har kallat mig för skamfläcken i släkten, när det är han som idag lever ensam och olycklig. Han försöker nog projicera sin egen olycka på någon annan och det har blivit på mig.

I samband med att Marianne blev äldre så sökte hon sig till en kör som fanns tillgänglig via Svenska kyrkan, då musikintresset var stort och sökandet efter umgänge likaså. ”Det

är tack vare denna kör som jag fann tron på Gud och samhörigheten till församlingen”. På frågan huruvida kristendomen är patriarkal förklarar Marianne att hon tror att de som uppfattar det så bara läst och tolkat Bibeln fel. Den kan kännas uråldrig men att det gäller att omtolka materialet för den moderna tiden menar hon och fortsätter att förklara att Bibeln inte behöver betyda samma sak idag som den gjorde när den först skrevs. ”Det finns rum för omtolkningar och det tror jag är syftet” poängterar hon.

Marianne förstår att folk lämnar sin tro om de väljer att tolka Bibeln och religion i sig på ett visst sätt, när det inte finns någon rätt eller fel tolkning av varken Bibeln, psalmer eller dylikt förklarar hon.

Klart det känns som att den är orättvis om du vägrar se det på ett annat sätt än det sätt du bestämt dig för. Intalar du dig något tillräckligt många gånger kan det börja kännas som sant, vilket är felet många gör. Jag försöker att inte döma andras val i livet men tror att de bara fått det hela om bakfoten

Marianne avslutar med att klargöra att hon inte ser sämre på de som väljer att lämna kyrkan för ett liv som icke-kristen men att hon rekommenderar att de ser på religionen, främst Bibeln, med andra ögon. Varför just män lämnar sin tro vet inte Marianne, utan gissar på att de möjligtvis övertänker. ”Män är ju som män är, i min mening” säger hon och avslutar med ”En del män har ju så uppblåsta egon”.

Sammanfattningsvis av intervjuerna att döma så har svaren varierat beroende på kön eller könsidentitet och tro eller icke-tro. Det går att med dessa intervjuer som grund konstatera att de kristna inte ser på sin tro på samma sätt som de icke-kristna. Svaren är inte objektiva utan snarare endast högst subjektiva. Vissa av de intervjuade ingenting fel i att det kan finnas en viss patriarkal struktur inom kyrkans värld, i församlingar och i Bibeln eller så finns det inga strukturer alls att reagera på. Några av de icke-kristna däremot menar att kristendomen visst besitter tydliga, patriarkala strukturer där det finns bevis överallt, framförallt i Bibeln.

6. Diskussion

Till en början går det att säga att ett patriarkat definieras såsom ”ett system där män, oftast äldre män, har den ekonomiska, juridiska och politiska makten” (Nationella sekretariatet för genusforskning 2018). Det menas att Sverige sedan länge befunnit sig i ett patriarkat, dock ej på samma sätt som tidigare. Istället anses Sverige ha patriarkala strukturer kontra ett renodlat patriarkat (ibid). Om ett samhälle än idag är präglad av patriarkala strukturer borde det kunna finnas även inom religion, här kristendomen, och religiösa samfund och sammanhang som är en del av samhället, såsom inom Svenska kyrkan. Detta är någonting som intervjuobjekten kommit att besvara med sin uppfattning.

För det första, av intervjuerna att döma verkar det finnas en del delade meningar mellan kristna och icke-kristna om kristendomen skall anses som en religion av män, för män, med sina påstådda patriarkala strukturer och värderingar. En del är överens om att den innehar patriarkala strukturer men huruvida det är bra eller dåligt är det som delar de kristna och icke-kristna då de har olika åsikter kring detta. Fortsättningsvis, att bryta sig loss från en starkt inpräntad tro har inte heller varit det lättaste, specifikt möjligtvis inte som kvinna, vilket i sin tur kan vara bevis på att religionen i sig inte är lätt att lämna och det går fråga sig varför och enligt vem det inte är okej att lämna för.

Vidare så har dessa intervjuer har bidragit ny kunskap inom området eftersom att intervjuerna visar vilket tankesätt kring kristendomen och Svenska kyrkan som kristna och icke-kristna har. De besvarar frågeställningarna med sina uppfattningar och hur de ser på Svenska kyrkan och vad de tycker om de påstådda patriarkala strukturer och huruvida de tycker att de existerar. Intervjuerna har även bidragit med ny kunskap som skulle kunna användas av den som vill utföra liknande studie, i annan skala och/eller i annan stad eller land där befolkningen och synen på religiositet möjligtvis ser annorlunda ut, för jämförelse och för att fortsätta undersökandet kring kristendomen, patriarkat, patriarkala och dess eventuella förhållande eller icke-förhållande till varandra.

För det andra, när det kommer till specifikt Svenska kyrkan, då det är denna form av kristendom som studien fokuserat på, så finns det en del program att delta i som

nykommen till Sverige, eftersom de välkomnar nya medlemmar oavsett bakgrund. Om då Svenska kyrkan besitter patriarkala strukturer så skulle det, logiskt sett, tänkas att de förs vidare till de som kommit till Sverige. Om då de som är nyanlända, nya medborgare i Sverige, även kommer från ett samhälle där ett patriarkat är normen eller ett samhälle med patriarkala strukturer, och välkomnas in i ett sammanhang där det är likadant, för att sedan slussas ut och bli en del av ett samhälle där patriarkala strukturer däremot motverkas, kan det möjligtvis bli en viss problematik.

Dessutom går att fråga sig hur skall en som är ny ut i ett främmande samhälle veta exakt vad det är som gäller, när två delar av ens liv då möjligen motsäger varann. Hur detta är relevant gentemot frågeställningen om vilken uppfattning människor har kring Svenska kyrkan och om den har patriarkala strukturer skulle kunna vara genom att män förväntas jobba, eftersom både i ett patriarkat, ett samhälle med patriarkala strukturer och ett jämställt samhälle, medan en kvinna förväntas vara hemma med barn i de två första typerna av samhällen. Det går att resonera på så sätt att om då männen alltid slussas ut i jobb så integreras de även in i det samhälle som råder. Anta då att Sverige är ett jämställt samhälle, där kvinnor och män anses jämställda, där män slussas ut i jobb medan kvinnor, som möjligtvis lever kvar i tron att de skall vara hemma med barn och endast utföra hushållssysslor då de kommer från ett mer patriarkalt samhälle, inte gör det. Då är det möjligtvis så att män integreras ut i samhället och kvinnor fastnar kvar i det gamla. Detta kan vara varför män tappar tron, då de får se ett annat samhälle, de får delta i andra sammanhang och vidga sina vyer medan kvinnor hamnar kvar i det som anses traditionellt. Om en kvinna aldrig får veta sitt värde, trots samhällsomybyte, så bör det ej vara enkelt att få en förändring, då hon inte får ingå i de sammanhang som möjligtvis hennes man ingår i. Detta kan vara varför det kan vara problematiskt utifall exempelvis Svenska kyrkan har patriarkala strukturer. Kvinnor hamnar i kläm om än de har kommit till Sverige som anses som jämställt i många ögon, men ändå lever patriarkala strukturer kvar.

Tilläggas kan, för att återkoppla till den tidigare forskning som framställdes, det faktum att kristendomen har historiskt sett tagit en del steg mot att bli mer jämlikt, att de båda binära könen skall finnas till på samma villkor. Detta om än det möts av motstånd, där motståndare har fått uteslutas ur Svenska kyrkan och bilda eget. Det som möjligtvis är beklämmande är hur pass lång tid det tog mellan att det infördes att kvinnor också

skulle ha rätten till att bli präster, år 1958 som då möttes av bojkott och protester, till att det agerades och infördes ännu en lag som gjorde att det skulle vara tvång att acceptera att det fanns både kvinnliga och manliga präster inom Svenska kyrkan, år 1998 (Arlebrand & Wallin 2004, s. 36). Det betyder att under 40 år kunde manliga präster vägra ett samarbete och kvinnliga präster tvingades utstå diskriminering, allt för att de endast ville behandlas som likvärdiga. Det går att fråga sig om detta bidragit till att någon kvinna avstått sin rätt att bli präst endast för att slippa bemötandet av de kvinnoprästmotståndare som ansåg att kvinnor ej var lämpliga. En kvinnas dröm, och framförallt rättighet, kan möjligen ha krossats på grund av att kvinnoprästmotståndare, där en stor andel var män, ansåg att kvinnor var/är sämre lämpade. Detta kan ses som bevis på att Svenska kyrkan i alla fall haft patriarkala strukturer.

Sedermera, de grupperingar som avfärdar eller vägrar kvinnors rättigheter till att bli präster på samma villkor som män verkar ännu existera idag. De må inte tillhöra Svenska kyrkan, men detta är endast för att det lagfördes att ett samarbete mellan kvinnliga och manliga präster var ett måste för den som ville bli prästvigd. Det går fråga sig om det ens skulle blivit en verklighet annars, eftersom det än idag finns motstånd till detta. Det går även att fråga sig om dessa grupperingar också anordnar aktiviteter för nya medlemmar, då specifikt som inriktar sig mot nya svenskar, de som precis flyttat till Sverige av diverse anledningar. De skulle i sådana fall eventuellt applicera sina värderingar vidare på dessa individer.

Därtill kommer en annan diskussion är huruvida vilken anledning det är att kvinnor söker sig till religion, eftersom det anses att de är de själva som tillslut skall beskyllas för att söka sig till någonting som tilltalar dem. En kvinna vill möjligen bara göra rätt för sig, och finner en tro i Gud, men frågan blir då om det är av sin egen vilja som kvinnan finner tron eller finns det möjligen andra aspekter som spelar in. Det kan möjligtvis vara kvinnans enda tröst och enda sätt att bli hörd. En av de kvinnor som fann någon som gjorde henne hörd och som gav henne ett sammanhang är nämligen intervjuobjektet Marianne utifrån intervjuerna som dessutom menar att det handlar om att tolka religionen och dess heliga text till sin egen fördel. ”Det finns rum för omtolkningar och det tror jag är syftet” var någonting som Marianne ville poängtera. Marianne tyckte även att det gällde att ge saker och ting en ny chans, däribland

kristendomen, för de som valt att lämna religionen av orsaken att den ej är inkluderande och patriarkal:

Klart det känns som att den är orättvis om du vägrar se det på ett annat sätt än det sätt du bestämt dig för. Intalar du dig något tillräckligt många gånger kan det börja kännas som sant, vilket är felet många gör. Jag försöker att inte döma andras val i livet men tror att de bara fått det hela om bakfoten

Vidare så går det även fråga sig varför det inte skall funderas över varför just män söker sig till just religion, om än fler män söker sig från religion än kvinnor så finns det fortfarande män som blir religiösa. Män som redan sitter på den auktoritära makten i samhället vill därför alltså även ha den religiösa makten över kvinnor. En man som aktivt ej försöker, som i sitt agerande, göra livet bättre för alla kan därför inte vara för jämställdhet mellan de två binära könen, detta då definitionen är att ”jämställdhet, eller jämlikhet mellan könen innebär en jämn fördelning av inflytande, villkor och makt mellan könen” (Nationalencyklopedin 2019). Att män därför inte försöker göra det bättre för kvinnor, med kvinnor i styrande position då de är de med tolkningsföreträde kring sin egen ställning i samhället, skulle kunna betyda att de faktiskt inte vill ha jämställdhet mellan de två binära könen. Möjligen för att det skulle betyda att de skulle tappa sin position i samhället, möjligen för att de kan vara rädda för att uppleva samma sak som kvinnor om de släpper makten till någon annan än de själva. Kvinnorna lämnas i sådana fall åt sina egna öden att själva förbättra sin egen position men om männen inte vill dela med sig av den makt de sitter på blir detta uppdrag händelsevis omöjlig.

Samtidigt, varför väljer kvinnor att bli religiösa i större utsträckning än män? Möjligtvis press hemifrån, samhällsideal med patriarkala strukturer som även återfinns i religionen eller kanske är kvinnorna så nedbrutna att de inte tror att de har ett eget värde och därför finner livets mening i att viga sitt liv åt Gud. Även om det finns hedersförtryck som påverkar pojkar och män så är det inte detsamma som hedersförtrycket som drabbar flickor och kvinnor, vilket syns tydligt ovan med hjälp av Hanssons *Manlighet och heder* (2010). Huruvida vad som egentligen är just kristet hedersförtryck går att hitta i både Instagramkontot TNKVRTs inskickade berättelser som finns sparade under deras ”stories” under namnet *Hedersförtryck* och i Stiftelsen Allmänna Barnhusets bok *Att möta flickor och pojkar i patriarkala familjer: teori och praktik* (2004).

Hedersförtrycket visar sig vara detsamma oavsett vilket religiöst samfund familjen tillhör, det är samma typ av skambeläggning som sker. Hedern inom familjen skall bibehållas på snarlika sätt ändå och det genom bestraffning av den som fört skam över familjen. Detta kan betyda att även Svenska kyrkan har patriarkala strukturer.

Avslutningsvis, de intervjuer som gjorts har gett perspektiv på kristendomen, här Svenska kyrkan, och patriarkala strukturer på så sätt att det kanske inte alltid är så tydligt för alla och att saker och ting uppfattas olika beroende på individen. Möjligen spelar kön, ålder, livserfarenheter och dylikt in kring hur individen uppfattar detta. Intervjuerna har ändå gett en del synsätt från kristna och icke-kristna som visar hur en del från olika bakgrunder, av olika kön och åldrar ser på saken.

7. Slutsats

Genom denna studie går det att se ett mönster som bekräftar påståendet att kristendomen, här Svenska kyrkan, besitter det som definieras såsom patriarkala strukturer. Detta är med intervjuer från kristna och icke-kristna som grund med textanalys från relevant kurslitteratur och annan nödvändig media. Detta med den relevans att om en individ anpassar sig efter samhället, såsom beskrivet i diskussionsdelen där det poneras att samhället är jämställt, så bör skillnaden mellan män och kvinnor suddas ut och differensen att män väljer ett icke-kristet liv och kvinnor tvärtom bli mer jämn. Istället är det idag raka motsatsen och detta trots att Svenska kyrkan visat sig besitta patriarkala strukturer.

För det första, det gäller möjligtvis att få en kedjereaktion, eftersom att felet förmodligen inte ligger på ett enda plan utan säkerligen flertalet, detta av studiens resultat och sedan diskussion att döma. Det gäller att finna roten till problemet, istället för att systematiskt lösa problematiken om uppstår i efterhand. Om du eliminerar det som får dominobrickorna att falla så kommer de att fortfarande stå kvar.

Att kvinnor söker sig till religion är någonting konkret men frågan varför kvinnor gör det är än svårare att besvara. Det går inte att med enkla medel få fram vad det egentligen är som styr en kvinna in i den religiösa världen. Det som går att fråga sig vad kvinnor har att finna inom religion när det finns indikeringar på att religionen i fråga är baserat på något som ej är kvinnovänligt och dess historia är färgad av kvinnohat. Av intervjuerna och en del av informationen som framställs under diskussionsdelen visar på att Svenska kyrkan nämligen har patriarkala strukturer. En del pekar mot människans inre begär att finna sin plats i samhället, en del pekar mot att kvinnan tror sig inte förtjäna mer än att vara underordnad och en del pekar mot att kvinnan tolkar religionen på sitt egna sätt och att just tolka sin egen religion så den passar individen är vad som är vad individen skall göra. Vad som är det korrekta svaret, eller det svar som stämmer med majoriteten, skulle kräva att alla religiösa, här kristna, kvinnor fick frågan för vad som överensstämmer med hennes verklighet I slutändan kanske det handlar om kunskap och med kunskap kan det skapas förståelse och sedermera skapas det empati.

8. Referenslista

Brottsofferjouren (2018). *Statistik 2017 - Om hjälpsökande hos Brottsofferjouren utsatta för integritetskränkande brott, våld i nära relation samt hedersrelaterat våld och förtryck*. Stockholm: Brottsofferjouren, ss. 4–20.

<http://www.brottsofferjouren.se/uploads/userfiles/files/Statistik%202017%20-%20Integritetskränkande%20brott,%20nara%20relation,%20heder.pdf>

Hansson, M. (2010). *Manlighet och heder*. Malmö: Gothia Förlag, ss. 7–16

Holme, I. & Solvang, B. (1997). *Forskningsmetodik: om kvalitativa och kvantitativa metoder*. Lund: Studentlitteratur, s. 51

Jónasdóttir, A. (2003). *Kärlekskraft, makt och politik – en teori om patriarkatet i nutida västerländska samhället*. Göteborg: Bokförlaget Daidalos AB, ss. 28–252

Lantz, A. (2013). *Intervjumetodik*, Lund: Studentlitteratur.

Länsstyrelsen Östergötland (2018). *Det hedersrelaterade våldets och förtryckets uttryck*. Linköping: Länsstyrelsen Östergötland.

<http://www.hedersfortryck.se/hedersfortryck/vad-ar-hedersrelaterat-vald-och-fortryck/det-hedersrelaterade-valdets-och-fortryckets-uttryck/>

Länsstyrelsen Östergötland (2018). *Omfattning – statistik*. Linköping: Länsstyrelsen Östergötland. <http://www.hedersfortryck.se/hedersfortryck/vad-ar-hedersrelaterat-vald-och-fortryck/statistik/>

Nationalencyklopedin (2019). *Jämställdhet – definition*. Malmö: Nationalencyklopedin. <https://www.ne.se/uppslagsverk/encyklopedi/l%C3%A5ng/j%C3%A4mst%C3%A4lldhet>

Nationalencyklopedin (2019). *Feminism – definition*. Malmö: Nationalencyklopedin. <https://www.ne.se/uppslagsverk/encyklopedi/l%C3%A5ng/feminism>

Nationella sekretariatet för genusforskning (2018). *Patriarkat – definition*. Göteborgs universitet: Nationella sekretariatet för genusforskning.

<https://www.genus.se/ord/patriarkat/>

Pew Research Center (2014). *U.S. religious landscape study*. Washington D.C : Pew Research Center. <http://www.pewforum.org/religious-landscape-study/christians/christian/gender-composition/#beliefs-and-practices>

Riswold, D. C. (2011) *Feminism and christianity – questions and answers in the third wave*, Cambridge: Lutterworth Press, ss. 4–67.

Socialstyrelsen (2007). *Frihet och ansvar – en undersökning om gymnasieungdomars upplevda frihet och att själva bestämma över sina liv, allmänna tendenser med fördjupad analys kring utsatthet för kränkande behandling, hot och/eller våld, särskilt hedersrelaterat våld från nära anhöriga*. Socialstyrelsen, ss. 9-12

http://www.socialstyrelsen.se/Lists/Artikelkatalog/Attachments/9281/2007-131-27_200713127_rev.pdf

Stiftelsen Allmänna Barnhuset (2005) *Att möta flickor och pojkar i starkt patriarkala familjer: teori och praktik*. Stockholm: Allmänna barnhuset, ss. 6–20

Sveriges riksdag (2017). *Hedersförtryck, utbildningsinsatser och samhällsorientering*. Stockholm: Sveriges riksdag. https://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/motion/hedersfortryck-utbildningsinsatser-och_H5023186

Trzebiatowska, M. (2014). *Why are women more religious than men?* Storbritannien: Oxford University Press, ss. 10-160

Vetenskapsrådet (2002). *Forskningsetiska principer - inom humanistisk-samhällsvetenskaplig forskning*. Göteborgs Universitet, ss. 6–14.

https://www.gu.se/digitalAssets/1268/1268494_forskningsetiska_principer_2002.pdf